

**О. Б. Комарницька**

*кандидат юридичних наук,
професор кафедри нагляду за дотриманням
законів органами, які проводять
оперативно-розшукову діяльність,
дільництва та досудове слідство
(Національна академія прокуратури України),
юрист 2 класу*

ЩОДО НЕДОТРИМАННЯ РОЗУМНИХ СТРОКІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Статтею 9 Міжнародного пакту про громадські і політичні права та ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенція) гарантовано право кожного на розгляд справи упродовж розумного строку [1, с. 304].

Дотримання розумних строків кримінального провадження є основоположним завданням оперативного розслідування будь-якого злочину, закріпленим у ст. 2 КПК, що відображає вимоги ст. 6 Конвенції щодо права кожного на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом.

Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню будь-яким чином, прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 09 грудня 1988 р., вимагає проведення судового розгляду у розумні строки після затримання особи або звільнення її до суду (принцип 38). Правосуддя має бути швидким. Тривала невинуватена затримка процесу практично рівнозначна відмові у правосудді.

У пункті 21 ст. 7 КПК «Загальні засади кримінального провадження» передбачено загальну засаду кримінального провадження — «розумність строків», правова реалізація якої спрямована на захист сторін від затягування кримінального процесу.

Статтею 28 КПК «Розумні строки» визначено, що «під час кримінального провадження кожна процесуальна дія або процесуальне рішення повинні бути виконані або прийняті у розумні строки».

Варто зазначити, що вперше на законодавчому рівні закріплені запобіжники для випадків продовження строків досудового розслідування.

Неабиякої актуальності набуває питання оскарження дій слідчого, прокурора під час досудового розслідування, особливо щодо так званого недо-

тримання розумного строку у кримінальних провадженнях. І суть проблеми полягає у такому.

Відповідно до ст. 308 КПК підозрюваний, обвинувачений, потерпілий мають право оскаржити прокурору вищого рівня недотримання розумних строків слідчим, прокурором під час досудового розслідування.

При цьому законодавцем не розкрито, яким чином обвинувачений, що ним згідно з роз'ясненням ч. 2 ст. 42 КПК є особа, обвинувальний акт щодо якої переданий до суду, реалізовуватиме своє право — оскаржуватиме недотримання розумних строків прокуророві вищого рівня на досудовому слідстві [2, с. 742].

Слід зазначити, що строк подання скарги в такому випадку визначається періодом часу досудового розслідування, яке відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності [3, с. 513].

Безпосередньо зазначені питання в тому чи іншому аспекті розглядалися у працях таких науковців, як: С. А. Альперт, В. І. Бояров, Ю. М. Грошевий, Є. Г. Коваленко, Л. М. Лобойко, А. О. Ляш, В. В. Назаров, Г. М. Омеляненко, В. О. Попелюшко, В. Т. Маляренко, В. В. Молдаван, Л. Д. Удалова, В. М. Тертишник, В. Я. Тацій, О. Г. Яновська та ін.

Констатуючи їх науковий внесок у розроблення зазначеної проблематики, водночас зауважимо, що вони розкривали лише певні її сторони, тому ще й досі залишається чимало дискусійних, недостатньо опрацьованих питань і аспектів, що пояснюється складністю й багатогранністю інституту розумних строків. Складність ситуації полягає в тому, що це новий для вітчизняного кримінального процесу інститут.

Метою нашої статті буде дослідження правової природи права потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого на оскарження недотримання розумного строку під час досудового розслідування.

На думку О. Г. Яновської, скарги на недотримання розумних строків слідчим, прокурором подаються прокуророві, що здійснює процесуальне керівництво у кримінальному провадженні та має право вимагати від слідчих органів усунення порушень законодавства, допущених під час досудового розслідування [4, с. 11].

На нашу думку, це твердження науковця не повністю узгоджується з нормами КПК та інших законодавчих актів.

Для визначення поняття «особа, яка є прокурором вищого рівня», проаналізуємо деякі законодавчі акти. Відповідно до ч. 1 ст. 13 Закону України «Про прокуратуру» систему органів прокуратури становлять: Генеральна прокуратура України, прокурори Автономної Республіки Крим, областей,

міст Києва і Севастополя (на правах обласних), міські, районні, міжрайонні, районні у містах. У разі необхідності Генеральний прокурор України може створювати спеціалізовані прокуратури на правах обласних, міських, районних та міжрайонних прокуратур.

Тобто скарга потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого на недотримання прокурором прокуратури районного рівня або слідчим розумних строків подається безпосередньо до прокуратури районного рівня. Розгляд такої скарги здійснює керівник районної прокуратури або його заступник. Крім того, для правильного розуміння поняття «прокурор вищого рівня» слід керуватись положенням ч. 1 ст. 37 та п. 9 ч. 1 ст. 3 КПК.

Результати аналізу кримінального та кримінального процесуального законодавства свідчать, що саме прокурор є першою і головною процесуальною особою, яка може і повинна забезпечити дотримання законності слідчими та повноту прав сторін кримінального провадження навіть без їх безпосередньої участі у цьому процесі.

Разом із тим ст. 36 КПК надає право прокурору, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, та службовим особам прокуратури, визначеним у п. 6 цієї статті, скасовувати у межах строків досудового розслідування будь-які незаконні і необґрунтовані постанови слідчих і підпорядкованих прокурорів незалежно від звернень сторін, тобто за власною ініціативою.

Також необхідно зазначити, що не повинно залишатись без реагування жодне незаконне і необґрунтоване рішення слідчого, процесуального керівника, у тому числі щодо недотримання розумних строків.

Якщо відповідно до ст. 37 КПК керівником органу прокуратури визначена група прокурорів, то згадані повноваження стосуються старшого прокурора групи, якщо він не уповноважив на це іншого прокурора групи.

Предметом оскарження є недотримання розумних строків. Розумними вважаються строки, що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень. Такі строки не повинні перевищувати передбачені КПК строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень (ст. 28 КПК) [1, с. 304].

Дійсно, в ч. 1 ст. 28 КПК зазначається: «...розумними вважаються строки, що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень». Але об'єктивно необхідні строки визначають слідчий, прокурор, слідчий суддя для кожного випадку окремо залежно від слідчої ситуації. І тому критерій «об'єктивно необхідний» є неконкретним, таким, що залежить від внутрішнього переконання посадової особи, тобто має суб'єктивний характер і також призведе до різного тлумачення поняття «розумний строк», а це, у свою чергу, спровокує подання

безлічі скарг, клопотань з боку підозрюваного, обвинуваченого та захисту, адже вони по-своєму тлумачитимуть поняття «розумний строк».

Таким чином, якщо зміст норми права такий, що призводить до виникнення конфліктних ситуацій при її використанні, то таку норму необхідно привести у відповідність із реальним життям [5, с. 241].

У листі ВСУ до голів апеляційних судів України від 25 січня 2006 р. було визначено критерії оцінювання розумності строку для всіх категорій справ (кримінальних, цивільних, господарських, адміністративних), — такі як складність справи (визначається з урахуванням кількості підозрюваних, обвинувачуваних та кримінальних правопорушень, щодо яких здійснюється провадження, обсягу та специфіки процесуальних дій, необхідних для здійснення досудового розслідування тощо), поведінка заявника та поведінка органів державної влади (насамперед суду), що стали основою визначення критеріїв розумності строків кримінального провадження за ч. 3 ст. 28 КПК [5, с. 241].

На думку деяких науковців, критеріями для визначення розумності строків кримінального провадження є: 1) складність кримінального провадження; 2) поведінка учасників кримінального провадження; 3) спосіб здійснення слідчим, прокурором і судом своїх повноважень [1, с. 304].

Власне кажучи, критерії для визначення розумності строків кримінального провадження, закріплені у ч. 3 ст. 28 КПК, повністю відповідають практиці ЄСПЛ. До них, зокрема, належать:

1) складність кримінального провадження. Вона може бути зумовлена як фактичними обставинами справи, так і різними правовими аспектами, пов'язаними зі справою опосередковано;

2) поведінка учасників кримінального провадження. Урахування поведінки учасників кримінального провадження є важливим фактором, оскільки відповідальність за порушення формалізованих строків унаслідок поведінки підозрюваного, обвинуваченого, захисника, спрямованої, наприклад, на затягування процесу, несе переважно слідчий.

Негативна поведінка учасників кримінального провадження є об'єктивною обставиною, що не може ставитися у провину стороні обвинувачення або суду і враховується при визначенні факту перевищення розумного строку кримінального провадження.

Разом із тим ЄСПЛ керується тим, що на підозрюваного чи обвинуваченого не можна покладати відповідальність за затягування строків слідства чи судового розгляду, наслідком чого стало недотримання розумних строків кримінального провадження, якщо ці особи використовували всі форми оскарження, які передбачені законодавством;

3) спосіб здійснення слідчим, прокурором і судом своїх повноважень.

ЄСПЛ зазначав, що відкладення розгляду справи, призначення і проведення експертизи, участь судді в розгляді інших справ самі по собі не супереч-

чать законодавству. Проте, якщо ці дії призводять до порушення права особи на судочинство в розумний строк, заява про присудження компенсації підлягає задоволенню (справи *«Екле проти ФРН»* від 15 липня 1982 р., *«Цимерман і Штайген проти Швейцарії»* від 13 липня 1983 р.).

Відсутність достатньої кількості суддів та їх перевантаженість, на думку ЄСПЛ, не може бути виправданням збільшення строків судового розгляду (справа *«Павлюлінець проти України»* від 06 вересня 2005 р.).

Згідно з ч. 5 ст. 28 КПК та ч. 1 ст. 283 КПК особа має право на розгляд обвинувачення проти неї в суді в найкоротший строк або на його припинення шляхом закриття провадження. На нашу думку, доцільно проаналізувати, який саме період слід брати до уваги для розуміння того, чи порушили державні органи, що ведуть процес, розумні строки.

Важливим є початковий момент перебігу розумного строку та його закінчення. ЄСПЛ у своїх рішеннях нагадує, що при визначенні тривалості провадження у кримінальній справі належить враховувати строк з моменту пред'явлення цій особі «обвинувачення» в самостійному й істотному значенні цього терміна (справи *«Корільяно проти Італії»* від 10 грудня 1982 р., *«Імбріюша проти Швейцарії»* від 24 листопада 1993 р.).

Отже, тлумачення цих положень слід здійснювати з урахуванням неоднозначності поняття «обвинувачення», яке наводиться в рішеннях ЄСПЛ. Зокрема, як зазначав ЄСПЛ, у кримінальних справах відлік «розумного строку», про який ідеться у ч. 1 ст. 6 Конвенції, може починатись не тільки з моменту висунення офіційного обвинувачення — це може відбутися раніше, ніж справа потрапляє до суду (справа *«Девеєр проти Бельгії»* від 27 лютого 1980 р.), — з дня, коли виписано ордер на арешт, з дати, коли заінтересовану особу було офіційно повідомлено, що проти неї порушено кримінальну справу, або з дати, коли було почато досудове слідство (справи *«Вемхов проти ФРН»* від 25 червня 1968 р., *«Ноймастер проти Австрії»* від 27 червня 1968 р., *«Рингейзен проти Австрії»* від 16 липня 1971 р.). Термін «обвинувачення» для цілей ч. 1 ст. 6 Конвенції можна визначити як офіційне повідомлення компетентною владою особі, що є підстави стверджувати про вчинення нею кримінального злочину.

Із врахуванням норм національного законодавства та прецедентної практики ЄСПЛ час, який обчислюється для визначення розумності строків, починається з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення.

КСУ у своєму рішенні у справі про розгляд судом окремих постанов слідчого від 30 січня 2003 р. так висловився щодо розумності строків досудового слідства: «Поняття “розумний строк досудового слідства” є оціночним, тобто таким, що визначається у кожному конкретному випадку з огляду на сукупність усіх обставин вчинення і розслідування злочину (злочинів)».

На практиці є й інші важливі критерії, які впливають на визначення розумності строків, зокрема навантаження на слідчого, характер протидії розслідуванню з боку зв'язків учасників кримінального провадження, рівень кваліфікації слідчого, технічне, матеріальне та інші види забезпечення розслідування. Утім, законодавець не розкрив зміст критеріїв розумності строків. Закріплення на законодавчому рівні критеріїв розумності строків – це, безперечно, слухна новація для кримінального процесу України, але критерії не гарантують реалізації цієї засади під час її правового застосування. Рішення ЄСПЛ у справі «*Merim проти України*» містить зауваження стосовно відсутності ефективного та доступного засобу юридичного захисту в разі скарг на тривалість розгляду кримінальної справи [5, с. 241].

Завершується ч. 1 ст. 28 КПК нормою такого змісту: «Розумні строки не можуть перевищувати передбачені цим Кодексом строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень». Певна декларативність цієї частини норми виявляється в тому, що у КПК не для всіх слідчих дій та для прийняття процесуальних рішень передбачені конкретні строки, наприклад, у ст. 318 КПК визначено, що судовий розгляд має бути проведений і завершений протягом розумного строку. Необхідно звернути увагу, що недостатньо для дотримання розумних строків тільки прийняття окремих процесуальних рішень, адже необхідні ще строки для їх виконання. Також, крім процесуальних, можуть бути і тактичні рішення, а для цього потрібен додатковий час, особливо на їх реалізацію. Встановивши терміни для виконання процесуальних дій, прийняття окремих процесуальних рішень, законодавець не визначився із впливом на розумність строків перебігу строку всього кримінального провадження. Крім цього, в окремих ситуаціях (багатоепізодні злочини, злочини, які вчинені організованою групою, тощо) строків, передбачених Кодексом, можливо не дотриматись з огляду на об'єктивні причини. Для надійного захисту законних інтересів потерпілого необхідно було б продовжити розслідування, що може не охоплюватися таким трактуванням розумності строків [5, с. 241].

Кожен має право, щоб обвинувачення щодо нього в найкоротший строк або стало предметом судового розгляду, або щоб відповідне кримінальне провадження щодо нього було закрито. Крім того, кримінальне провадження щодо особи, яка тримається під вартою, неповнолітньої особи повинно бути здійснено невідкладно і розглянуто в суді першочергово [1, с. 304].

Вбачається, що врахування національними судами подібної практики ЄСПЛ та застосування ч. 4 ст. 28 КПК за аналогією в інших важливих випадках не тільки сприятиме захисту прав людини, а й свідчитиме про панування верховенства права в державі.

Утім, правило невідкладного та першочергового розгляду в суді необхідно поширити також на справи про злочини, вчинені особами, які мають фізичні або психічні вади, жінками, які перебувають у стані вагітності, осо-

бами, в яких на волі залишилися неповнолітні діти, які потребують опіки, тощо [5, с. 242].

Відповідно до ст. 308 КПК прокурор вищого рівня зобов'язаний розглянути скаргу протягом трьох днів після її подання.

Закон не передбачає підстав, за яких цей строк може бути продовжений. Прийняттю рішення щодо скарги може передувати відповідна перевірка — ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, матеріалами розгляду заяв і повідомлень про злочини, опитування скаржника, витребування пояснень від осіб, поведінка яких оскаржується, витребування відповідних документів тощо. У разі потреби прокурор має право викликати скаржника для уточнення відомостей, що наводяться у скарзі, або здобуття додаткових. Скаржникові також може бути запропоновано надати документи, що підтверджують викладені у скарзі факти. Прокурор вищого рівня в разі наявності підстав для задоволення поданої скарги зобов'язаний дати відповідному прокурору обов'язкові для виконання вказівки щодо строків вчинення певних процесуальних дій або прийняття процесуальних рішень. Якщо прокурор визнає скаргу обґрунтованою, він повинен задовольнити вимоги скаржника: скасувати незаконну постанову слідчого; дати вказівку слідчому щодо проведення певних процесуальних дій, спрямованих на усунення порушень прав і законних інтересів скаржника. При виявленні фактів порушення кримінального процесуального законодавства під час досудового розслідування прокурор має право вимагати усунення допущених порушень, направивши копію постанови про задоволення скарги у відповідний слідчий орган. Керівник органу досудового розслідування має у зв'язку зі скаргою вжити необхідних заходів для ліквідації несприятливих наслідків дій (бездіяльності) слідчого, включаючи скасування його незаконних і необґрунтованих рішень, надання вказівок щодо кримінального провадження, усунення слідчого від подальшого здійснення розслідування. Прокурор, виявивши в результаті перевірки дані, що вказують на ознаки кримінальних правопорушень у діях посадових осіб, мотивованою постановою направляє матеріали до відповідного слідчого органу, керуючись положеннями ст. 216 КПК, для вирішення питання про здійснення кримінального провадження. Також відповідно до ст. 36 КПК прокурор уповноважений ініціювати перед керівником органу досудового розслідування питання про відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування та призначення іншого слідчого за наявності підстав, передбачених законом, для його відводу або у випадку неефективного досудового розслідування [4, с. 12].

Вимога щодо надання прокурором вищого рівня таких вказівок саме відповідному прокурору, а не слідчому зумовлена передусім положеннями ч. 2 ст. 28 (забезпечення проведення досудового розслідування у розумні строки прокурором) та ст. 37 КПК (повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні) [2, с. 743].

За результатами розгляду скарги прокурор вищого рівня може прийняти одне з таких рішень: 1) про задоволення скарги та надання відповідному слідчому, прокурору обов'язкових для виконання вказівок щодо строків вчинення певних процесуальних дій або прийняття процесуальних рішень; 2) про відмову в задоволенні скарги, якщо прокурором вищого рівня буде встановлено, що розумні строки не було пропущено.

У разі задоволення скарги прокурор вищого рівня у відповідному рішенні повинен: а) зазначити, які процесуальні дії або процесуальні рішення має вчинити слідчий чи прокурор; б) встановити конкретні строки, в межах яких слідчий чи прокурор зобов'язаний вчинити ці дії або прийняти відповідне рішення.

Кодекс зобов'язує прокурора вищого рівня невідкладно у письмовій формі повідомляти скажника про результати розгляду його скарги. Поняття невідкладності у статті не розкрито. Проте, враховуючи загальну вимогу щодо гранично допустимого строку розгляду скарги — протягом трьох днів, строк повідомлення не повинен його перевищувати [2, с. 743].

У статті 28 КПК перераховані суб'єкти, які повинні забезпечувати розумні строки кримінального провадження, але перелік цей не є вичерпним. Так, у ч. 2 цієї статті зазначається: «Проведення досудового розслідування у розумні строки забезпечує прокурор, слідчий суддя (в частині строків розгляду питань, віднесених до його компетенції), а судового провадження — суд». Головним суб'єктом забезпечення розумних строків кримінального провадження є слідчий як основний виконавець процесуальних дій та рішень, що приймаються під час досудового розслідування, тому його необхідно включити до переліку посадових осіб, які повинні забезпечувати розумні строки кримінального провадження [5, с. 241].

Статтею 308 КПК не передбачено можливості оскаржувати недотримання розумних строків суддею, а також взагалі не йдеться про компенсацію шкоди, яка була завдана в результаті недотримання розумних строків посадовими особами, хоча службові особи, винні в недотриманні розумних строків, можуть бути притягнуті до відповідальності, встановленої законом (ч. 3).

Важливо звернути увагу, що дотепер не висвітлювалось питання можливості оскарження прийнятого прокурором вищого рівня рішення за результатами розгляду скарги на недотримання розумних строків. У судовій практиці, можливо через недовгий час дії КПК, ми не знаходили прикладів розгляду такого роду скарг судом.

Потрібно стежити, щоб не склалась ситуація, коли таке оскарження виявиться неможливим ні за правилами адміністративного, ні кримінального судочинства, адже це суперечитиме нормам ст. 55 Конституції України стосовно права на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових

осіб. У багатьох випадках, коли закінчення досудового розслідування фактично відкладається на невизначений строк, це одночасно унеможливує оскарження недотримання розумних строків слідчим, прокурором під час досудового розслідування.

Підозрюваний, обвинувачений, потерпілий мають право на звернення до прокурора, слідчого судді або суду з клопотанням, в якому викладаються обставини, що обумовлюють необхідність здійснення кримінального провадження (або окремих процесуальних дій) у більш короткі строки, ніж ті, що передбачені цим Кодексом (ч. 6 ст. 28 КПК).

З огляду на зазначене можна дійти висновку, що оскарження недотримання розумних строків можливе також і до суду. Але дотепер жодних судових рішень з цього приводу, за даними державного реєстру, не існує.

Відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 2011 р. № 19-рп/2011 Комітет міністрів Ради Європи у Рекомендаціях від 28 червня 1985 р. R (85) 11 стосовно положень потерпілого в рамках кримінального права і кримінального процесу приписує державам-членам приділяти більше уваги потребам потерпілого на всіх етапах кримінального процесу, а в Рекомендаціях від 12 травня 2004 р. Res (2004) 6 щодо вдосконалення засобів правового захисту зазначає, що права та свободи, гарантовані Конвенцією, мають захищатися передусім на національному рівні. Відповідно до зазначеного Рішення Конституційного Суду України недосконалість інституту судового контролю за досудовим слідством не може бути перешкодою для оскарження актів, дій чи бездіяльності посадових осіб органів державної влади. Системний аналіз положень КПК, зокрема тих, що визначають його завдання та унормовують порядок оскарження рішень чи дій суб'єкта владних кримінально-процесуальних повноважень, дає підстави для висновку про можливість оскарження до суду не тільки рішень прокурора вищого рівня, а і його бездіяльності. Таким чином, потрібно визнати можливість оскарження до суду будь-якого рішення, дії або бездіяльності органів слідства та прокуратури під час досудового розслідування.

Наприклад, рішення прокурора про відмову в задоволенні клопотання про закриття кримінального провадження не може бути оскаржене до слідчого судді. Але є прокурор вищого рівня, до якого можна звернутися із скаргою (ст. 308 КПК). Передбачено тільки право на оскарження рішення слідчого, прокурора про закриття кримінального провадження (ст. 303 КПК). У пункті 1 ч. 1 ст. 303 КПК передбачено право оскарження нездійснення слідчим, прокурором процесуальних дій, які вони зобов'язані вчинити у визначений строк.

Тож з огляду на норму ч. 2 ст. 283 КПК ніхто не забороняє звернутися до слідчого судді зі скаргою на прокурора, який не закриває провадження в найкоротший строк.

Поки що судді не напрацювали чіткої позиції з цього питання. Неважко дійти висновку, що поняття «найкоротший строк» можна тлумачити як різновид «розумного строку». Недотримання цих строків оскаржується в порядку ст. 308 КПК. Однак потерпілі, підозрювані вправі відстоювати своє право на оскарження порушення найкоротшого строку до слідчого судді. У будь-якому разі до вироблення певної правової позиції з цього питання.

Власне кажучи, підозрюваний, обвинувачений, потерпілий мають право на звернення до прокурора, слідчого судді або суду з клопотанням, в якому викладають обставини, що обумовлюють необхідність здійснення кримінального провадження (або окремих процесуальних дій) у більш короткі строки, ніж ті, що передбачені КПК [1, с. 304].

Закріплення у КПК права підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого на звернення до прокурора, слідчого судді або суду з клопотанням, у якому викладаються обставини, що обумовлюють необхідність здійснення кримінального провадження (або окремих процесуальних дій) у більш короткі строки, ніж ті, що передбачені КПК, втілює міжнародно-правовий стандарт, на необхідність застосування якого неодноразово звертав увагу ЄСПЛ. Зокрема, у справі «Кудла проти Польщі» від 26 жовтня 2000 р. суд сформулював принцип, згідно з яким національний суд зобов'язаний гарантувати введення окремої судової процедури, яка стане ефективним засобом правового захисту у разі подання скарги на тривалий розгляд справи, а неможливість внутрішнього законодавства забезпечити подібний засіб правового захисту прирівнюватиметься до порушення ст. 13 Конвенції.

Водночас треба враховувати, що ст. 24 КПК гарантує кожному право на оскарження процесуальних рішень суду в порядку, передбаченому КПК. Керуючись принципом забезпечення доступу до правосуддя, єдиним критерієм, який дає можливість визначити, які судові рішення можуть бути оскаржені до суду та хто саме має право на таке оскарження, має бути обмеження конституційних прав і свобод громадян.

Лишається сподіватись, що практичне застосування проаналізованих нами норм не порушуватиме конституційно затвердженого права особи на оскарження до суду будь-яких порушень її прав та свобод, зокрема рішень службових осіб органів державної влади.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процес : підруч. / за заг. ред. В. В. Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного. — К. : Центр учбової літератури, 2013. — 544 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. — Х. : Право, 2012. — Т. 1. — 768 с.
3. Кримінальний процес : підруч. / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. — Х. : Право, 2013. — 824 с.

4. Яновська О. Г. Інститут оскарження на стадії досудового розслідування / О. Г. Яновська // Адвокат. — 2013. — № 1 (148). — С. 10–13.

5. Неледва Н. «Розумність строків» як нове поняття в КПК України / Н. Неледва // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. — 2013. — № 5. — С. 240–242.

Комарницька О. Б. Щодо недотримання розумних строків у кримінальному провадженні під час досудового розслідування

Анотація. Автором розглянуто проблемні питання оскарження потерпілим, підозрюваним, обвинуваченим недотримання розумних строків слідчим, прокурором під час досудового розслідування та запропоновано оскаржувати такі дії також і до суду.

Ключові слова: розумні строки, критерії, скарга, прокурор вищого рівня, суд.

Комарницкая О. Б. Относительно несоблюдения разумных сроков в уголовном производстве при досудебном расследовании

Аннотация. Автором рассмотрены проблемные вопросы обжалования потерпевшим, подозреваемым, обвиняемым несоблюдения разумных сроков следователем, прокурором во время досудебного расследования и предложено обжаловать такие действия также и в суде.

Ключевые слова: разумные сроки, критерии, жалоба, прокурор высшего уровня, суд.

Komarnytska O. B. Concerning Non-Compliance with Reasonable Terms in Criminal Proceedings During Pre-Trial Investigation

Summary. The author considered problem issues of victim's, suspect's, defendant's appeal on non-compliance with reasonable terms by an investigator, prosecutor during pre-trial investigation and proposed to appeal such actions before the court, too.

Key words: reasonable terms, criteria, complaint, higher level prosecutor, court.